

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma (TY), valintakoe 2020:

Valintakokeen 1. vaihe

2020 keväällä historian ja arkeologian koe oli kaksivaiheinen. Ensimmäinen vaihe toteutettiin Moodle-alustalla etäkokeena, jossa oli vastattava 60 monivalintakysymykseen.

Alla poimintoja kysymyksistä, jotka oppimisalusta generoi satunnaiseen järjestykseen. Mukana ei ole oikeita vastauksia.

Arkeologisen tutkimuksen piiriin ei kuulu

- 1) 1800-luvulla autioituneen torpan paikan tutkimus
- 2) keskiaikaisen kylätontin tutkimus
- 3) esihistoriallisen hautapaikan tutkimus
- 4) II maailmansodassa kuolleen sotilaan maalliset jäännökset
- 5) 1960-luvulla palaneen sahalaitoksen tutkimus

Viikinkien retket ulottuivat todistetusti

- 1) Kiovaan
- 2) Pohjois-Amerikkaan
- 3) Italiaan
- 4) Grönlantiin
- 5) Bagdadiin

Reformaation seurauksena

- 1) katolinen uskonto voimistui Suomessa
- 2) uskonsodat Euroopassa vähenivät merkittävästi pitkäksi aikaa
- 3) suuri osa Pohjois-Euroopasta luopui kristinuskosta
- 4) alettiin laatia kansankielistä kirjallisuutta
- 5) kirkko alistettiin valtion johtoon Ruotsissa

Mitä Ruotsin politiikassa ei tapahtunut 1700-luvulla?

1. Absoluuttinen itsevaltius päättyi
2. Valtiopäivät toimivat aktiivisesti
3. Ensimmäiset puolueet kehittyivät
4. Säätyjärjestelmä purettiin vapauden aikana
5. Isänmaan talouden kehitys ja hyöty asetettiin etusijalle

Tartuntataudit ovat vaikuttaneet historiassa monin tavoin eri aikoina. Mitkä väitteistä pitävät paikkansa?

- 1 Lavantauti on ollut kauan ihmiskunnan vaivana, mutta ensimmäiset tiedot Euroopassa epidemiasta ovat uudelta ajalta
- 2 Kolera laajeni epidemiaksi 1800-luvun Intiassa, josta se levisi muualle Aasiaan, Eurooppaan ja Amerikkaan
- 3 Tuberkuloosia tiedetään sairastetun eri puolilla maailmaa jo kivikaudella
- 4 Isorokko on maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan edelleen väestöä välittömästi uhkaava tartuntatauti

5 Ebola on 1970-luvulla löydetty virustauti

Suomessa oli alettu tutkia atomien särkemistä jo 1930-luvun lopulla. Atomien energiasta tuli tärkeä kysymys kuitenkin myöhemmin. Mitkä seuraavista väitteistä pitävät paikkansa?

- 1 Suomeen valmistui 1970–1980-luvuilla neljä ydinreaktoria
- 2 Ainoana länsimaana maailmassa Suomen ydinvoimaloissa oli neuvostoliittolaista teknologiaa
- 3 Suomessa ydinvoiman hankkimiseen kytkeytyi kylmän sodan ulkopoliittika
- 4 Eppu Normaali -yhtyeen kappale ”Murheellisten laulujen maa” ottaa kantaa suomalaisten oletettuun luottamukseen ydinvoimaa kohtaan
- 5 Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuus 1986 ei vaikuttanut Suomen ydinvoimahankkeiden etenemiseen

Merkitse väitteet oikeiksi tai vääriksi

- Tupakka alkoi yleistyä 1600-luvulla
- Ranska ja Saksa jakoivat Afrikan 1800-luvun alussa
- Kiinasta tuli Ison-Britannian siirtomaa 1700-luvulla
- Australia kuului Espanjalle ennen kuin Iso-Britannia valtasi sen
- Kiina teki Japanista siirtomaansa 1930-luvulla

Mitkä maat eivät kuuluneet Neuvostoliiton liittolaisiin vuosina 1945–1959

- Saksan demokraattinen tasavalta
- Korean tasavalta
- Bulgaria
- Kreikka
- Japani

Valintakokeen 2. vaihe

KYSYMYKSIÄ 1

Kirjoita Amsterdamin merkityksestä maailmankaupan keskuksena ja sen yhteyksistä Itämeren alueella noin vuosina 1650–1750. Pohdi myös, millaista tietoa eri lähdemateriaalit antavat tavaroiden ja vaikutteiden liikkumisesta. Käytä kaikkia aineistoja.

1.

Uuden ajan alussa merenkulun kehitys uudisti maailmankartan. Se ei johtanut ainoastaan uusien alueiden ”löytämiseen”, vaan kaupan ja muuttoliikkeiden ansiosta monet periferiat muuttuivat tärkeiksi vaihdon, vallan ja kulttuurin keskuksiksi. Satamakaupungeista tuli niiden omien takamaiden ja merenkulun luomien vaihdon ja liikkumisen verkostojen kohtaamispaikkoja. Paikalliset instituutiot ja verkostot vaikuttivat ja reagoivat globaaliin ihmisten, tavaroiden, muotien, ajatusten ja tautien liikkeeseen.

Brian Hoyle: ”Fields of Tension: Development Dynamics at the Port-City Interface”. Teoksessa *Port Jews: Jewish Communities in Cosmopolitan Maritime Trading Centres, 1550–1950*, edited by David Cesarani, Routledge, 2002.

2.

Alankomaiden kauppayhteydet 1600-luvulla. Teoksessa *The Making of the West: Peoples and Cultures*. Bedford, Boston 2001.

3.

Amsterdamissa on kielletty monet kasvit, jotteivät ne likaisi heidän rakennuksiaan, joista mahtavimmat ovat joskus niukkoja ja joiden julkisivulla saatetaan julistaa niiden omistajan käsityksiä. -- Jokainen ovi vaikuttaa olevan koristeltu timantein. Niiden kiinnittimet ja saranat ovat aina kiiltäviä, niin kuin ruosteella ei olisi sijaa raudassa. He pitävät talonsa puhtaampina kuin ruumiinsa ja ruumiinsa puhtaampina kuin sielunsa. Kun vieraillet yhdessä talossa, löydät hiilihangot ja lapiot suojattuina verkoilla. Seuraavassa sängynlämmitin on sijoitettuna italialaisen ristipistotyön sisälle, kolmannessa hieno batistikangas suojaa kynttilälämpetteja

- Englantilainen olut innostaa miesten henkeä ja lisää heidän päättäväisyyttään. Heidän ruumiinsa koostuu suolatusta silakasta, ja se tekee heistä äkkipikaisia. Yhdessä taikinan, sipuleiden ja Hollannin-juuston kanssa ne ovat tavallisten alankomaalaisten raaka-aineita, joita vahvistaa Itä-Intian matkoilta saatu taivaanekvaattorin lämpö.

Teoksessa Felltham, O. (1672). *Batavia*.

4.

Juriaen van Streek: *Asetelma maurilla ja posliinilla*. Alankomaat, n. 1670.

5.

Venäläisomistuksessa ollut kolmimastokajuutti S:t Mikael upposi syksyllä 1747 Turun saaristossa matkalla Amsterdamista Pietariin. Sen Juutinraumassa tehty lastiluettelo oli tällainen:

- 1000 naulaa tupakkaa
- 100 naulaa kristallisokeria
- 130 naulaa turkinlankaa
- 100 naulaa sinooperia
- 45 pakkaa kattuuria
- 21 kappaletta tammilankkuja
- 1 härkätynnyri viinietikkaa
- 1/6 kippunaa kapakalaa
- 1/8 tynnyriä silliä
- 1322 rixin edestä erittelemätöntä tavaraa
- 1 pot. italialaista viiniä

S:t Mikael 1747. Toim. Anna Nurmio-Lahdenmäki, Fingrid 2005.

6.

S:t Mikaelin hyllystä löytynyt Meissenin astiasto. *S:t Mikael 1747*. Toim. Anna Nurmio-Lahdenmäki, Fingrid 2005.

KYSYMYS 2

Tutustu oheiseen aineistoon ja kirjoita essee, jossa vertaillen analysoit 1930- ja 1960-luvun suomalaisen yhteiskunnan murroksia. Kiinnitä huomiota poliittisiin, kulttuurisiin ja kansainvälisiin tekijöihin. Käytä kaikkia aineistoja. Otsikot ovat tematisointeja, eivät tarkoitettu väliotsikoiksi.

I Poliitikka

Otsikko: "Aseveljeni!"

"Talonpoikaismarssin järjestelyssä ovat Helsingissä oleskelevat A.K.-S:läiset [Akateeminen Karjalaseura] olleet innokkaasti mukana ja tietämäni mukaan yksityisinä Seuran jäseninä ovat veljet olleet eri puolilla maata osallisina myöskin n.k. vapaassa kansalaistoiminnassa. Tässä yhteydessä mainitsen vielä Hallituksen käsityksen Suomen Lukon ja Lapualaisliikkeet välisestä suhteesta. Useimmilla paikkakunnilla Suomen Lukon toiminta on ollut kiinteää yhteistoimintaa Lapuanliikkeen kanssa, ja siten saavutetaankin parhaat tulokset; mutta myöhemmin jakautunee toiminta siten, että

Lapuanliike hävittää kommunistien julkisen toiminnan nopeasti ja jyrkin toimenpitein ja Suomen Lukko jatkaa sitten valistustyön avulla jälkien puhdistamista."

A. K.-S. Kiertokirje, 1.8.1930, nro 12, s. 2.

Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot

"Sana sanasta" -palstan kirjoitus

Ingressi: "Opiskelijalehden tehtävästä kirjoittaa Ylioppilaslehden päätoimittajan tehtävät pian luovuttava Yrjö Larmola. Hän sanoo mm: "Niitä, jotka ovat pitäneet lehteäni radikaalina, kehotan lukemaan tulevia numeroita": [– –]

Kohtalokasta on myös sosialistinen suvaitsemattomuus, joka viime aikoina on yltenyt, nimen omaan uusvasemmistossa. Tshekkoslovakian tapahtumien aikaan ironisoitiin Neuvostoliiton johtajia siitä, että heidän toimintansa perustuu puutteelliseen informaatioon, koska he eivät lue muuta kuin Pravdaa ja Izvestijaa. On hämmästyttävää havaita, miten kapeaan teoriapohjaan uusvasemmiston keskustelu perustuu ja miten vähän keskustelijat usein ovat tietoisia muista yhteiskunnassa vaikuttavista voimista kuin omastaan. Esimerkiksi sopii se paino, jonka Vanhan valtaajat panivat parin ammattiyhdistyspampun vierailulle heidän kokouksessaan. siitä huolimatta, miten täysin vieraana opiskelijavasemmistolaisuus työväen kentälle on todellisuudessa pysynyt. Toiseksi esimerkiksi sopii se itsestäänselvyys, jolla opiskelijajärjestöt ovat puhuneet korkeakoulu-uudistuksen yksityiskohdista, ottamatta huomioon, millainen epäluulo uudistuksen yleisiin puitteisiin vielä kohdistuu, ja mistä päästä sen vuoksi olisi alettava.

Uusi Suomi, 3.11.1969, nro 297, s. 2.

Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot

II Viestintäympäristö

Columbia-Eikan
makuun voitte luottaa

Valitkaa seuraavia uutuuslevyjä ohjelmistoonne:

RYTMI POIKIEN soittamia uutuuksia:
Laulanut: E. Malmsten

DY 83 **Kaunis Carmelita**, tango
Matkamies, valssi

DY 79 **Palatsin orjatar**, foxtrot
Minulla ei ole kotimaata, tango,
ilm. laulua, soittanut Ramblers orkesteri

RAMBLERS ORKESTERI:
Laulanut: Matti Jurva

DY 82 **Jos sulla sellaista on**, jenkkä
Iloinen kotilapalainen, polkka

DY 81 **Ilta Krimillä**, foxtrot
Haihtuvat hetket, valssi

DY 80 **Anitra**, tango
Sol illan tuulonen, valssi

Käyttäkää
COLUMBIA
tuotteita!

Pääedustaja: **LEVYTUKKU**
Helsinki - Fredrikinkatu 45

Levymainos 1930-luvulta. *Viimeisiä Levy-säveleitä* nr. 44, 1937. Nuottivihon takakansi.

Otsikko: "Suomen Yleisradio lähetti eilen juhlaohjelman. Tasavallan presidentti puhui toivottaen yleisradiolle jatkuvaa menestystä."

"[—] kulkulaitosministeri K. E. Linna toi hallituksen ja erityisesti kulkulaitosministeriön terveiset ensimmäisen kymmenvuotistaipaleensa päähän ehtineelle Suomen Yleisradiolle. Ministeri Linna huomautti lähinnä kahdesta edusta, jotka radio nykyajan ihmiselle suo. Ensiksikin se tekee mahdolliseksi monenlaisten tietojen levittämisen mitä laajimmille alueille ja sellaisiin seutuihin, jonne sanomalehdet ja muut julkaisut eivät ajoissa ennätä. Myös hallitus voi käyttää erinomaisen tehokkaasti antaessaan oikeita tietoja alaansa kuuluvista erikoiskysymyksistä ja suunnitelmistaan. Toinen radion tuoma suuri etu on se viihtyisyyden tunne, jonka se verraten vähin kustannuksin tuo mukanaan maaseudun syrjäisimpiinkin seutuihin saakka."

Helsingin Sanomat 10.9.1936.

"Kuusikymmenluku oli muutoksen ja tulevaisuuden, tulevaisuusoptimismin vuosikymmen.

Tulevaisuus oli valloittamisen ja toteuttamisen alue ja toteuttajien eturivissä oli nuoriso. Pontimensa muutoshalu sai talouden noususta, sotaa seuranneista suurista ikäluokista – siihen merkittävästi liittyen – nuorison itseluottamuksen kasvusta."

Katkelma Kari Immosen artikkelista "Tulevaisuuksien vuosi 1968" teoksessa *Toivon ja raivon vuosi 1968*. Toim. Maarit Leskelä-Kärki, Marika Ahonen ja Niko Heikkilä. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura 2019. Helsinki 2019, 15.

III Terveys

"Yhteiskunnan, joka monella eri tavalla pitää huolta yksilöistä ja sosiaalisen huollon avulla viime sijassa vastaa hänen toimeentulostaan, täytyy voida pakollakin estää suvun jatkaminen, josta voidaan odottaa sosiaaliseen elämään täysin kelpaamattomia yksilöitä ja joka vain lisäisi sitä taakkaa, mikä yhteiskunnalla on sellaisten henkilöiden huollosta ja ylläpitämisestä."

VP 1934, Asiakirjat III, Hallituksen esitys No 112, 18. Sitaatti hallituksen esityksestä teoksessa: Markku Mattila: *Kansamme parhaaksi. Rotuhygieniä Suomessa vuoden 1935 sterilointilakiin asti*. 1999, 313.

Kirjoittaja ja otsikko: Kirsti Sarmanto: Taipaleen teemat eli lääkäri ja yhteiskunta.

"Tutkijanmielen omaava lääkäri kysyy: eikö ole mieleetöntä yrittää parantaa jotakin yksityistä infektiota, jollei samalla yritetä saada selville, miten sen aiheuttaneen bakteerin tulon voisi estää – etteivät muutkin sitä saa.

Ns. yhteiskunnallisesti orientoitunut lääkäri ulottaa tämän kysymyksen oman ammattialansa ulkopuolelle. Hän pyrkii vaikuttamaan niihin "infektioihin", joita ympärillämme tässä yhteiskunnassa esiintyy. Taipale sanoo: jotta ongelmat voitaisiin tehokkaasti ratkaista, ne on politisoitava."

Sitaatti lääkäri ja aktivisti Ilkka Taipaleen haastattelusta. *Suomen Kuvalehti*, 23.6.1967, nro 25, 15. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot

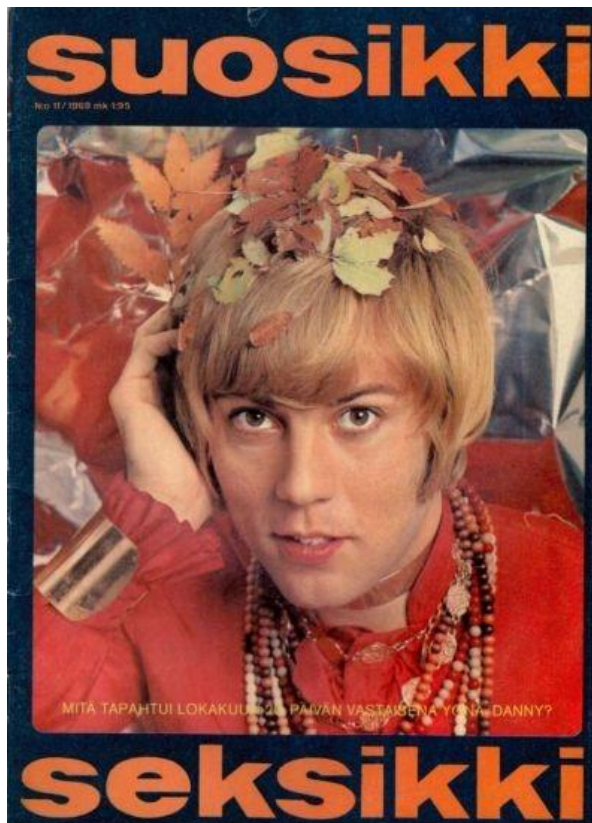
IV Sukupuoli ja seksuaalisuus

Kotiliesi. No 22 - To 15.11.1934. No 21 - Ma 1.11.1937. No 7 - Su 15.4.1934

"Uskonto, koti ja isänmaa, ne kolme ovat lottatyönkin, tämän naisasian myöhäsyntyisen jälkeläisen tunnuksena. Mutta jo vuosisatoja ennen kuin naisasiatyö, kuin lottatyö oli sen nimellisenä olemassakaan, on Suomen nainen tehnyt työtä uskonnon, kodin ja isänmaan hyväksi, vaikka hän tälle työlleen ei ole osannutkaan mitään nimeä antaa. Silloin kun Suomen miehet taistelivat oman maansa, Ruotsin, Tanskan, Saksan, Puolan ja Venäjän sotatanterilla, silloin viljelivät naiset maata, hoitivat kodin, kylvivät pellon, kasvattivat työhön uuden polven. Usko vahvasti heikon käden, kotiliedeltä ei tuli sammunut, monesti jo nääntyvältä näyttävä isänmaa kasvoi tuhasta ja raunioista aina uudelleen."

Lotta-Svärd: Lotta-Svärd yhdistyksen äänenkannattaja, 16.5.1934, nro 8, 11. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot

Suosikki 1.11.1969 no 11.

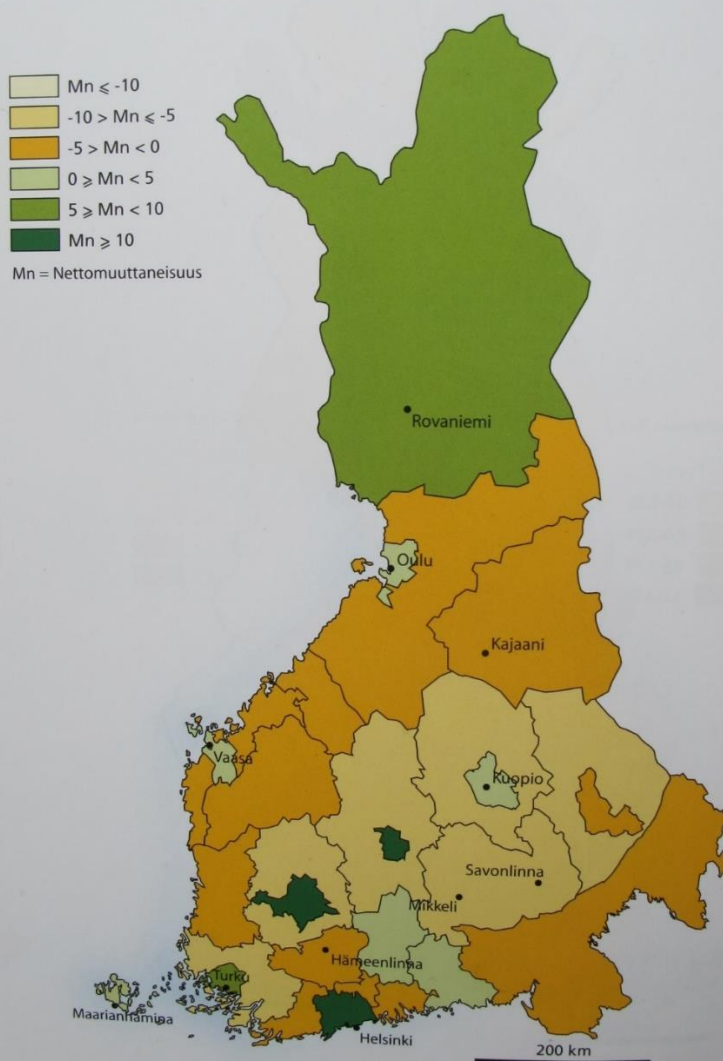
Otsikko: Jaettu vuode = jaettu vastuu

”– Gynekologin tehtävänä ei ole moralisoida, vaan jakaa valistusta. Tiedän, että syvään kiintymykseen perustuva kiinteä suhde saattaa olla esim. monelle opiskelevalle nuorelle yksinomaan myönteinen ja tasapainottava tekijä, joka jopa aktivoi menestyksellisiin opintoihin. Epävarmuus tulevasta sijoittumisesta yhteiskuntaan aiheuttaa monasti nuorille turvattomuuden tunnetta, jonka lääkkeenä onnellinen rakastuminen on yksinomaan myönteinen asia. Sen usein mukanaan tuomassa fyysisessä suhteessa on kuitenkin muistettava, että vastapuolen huomioonottaminen ja arvostaminen vasta tekevät siitä syvähenkisen kokemuksen. Rakastaminen on suhteen kestolle tärkeämpää kuin rakastelu. Vakavaan vastapuolen huomioonottamiseen liittyy myös raskausriskin eliminointi jo ennalta.”

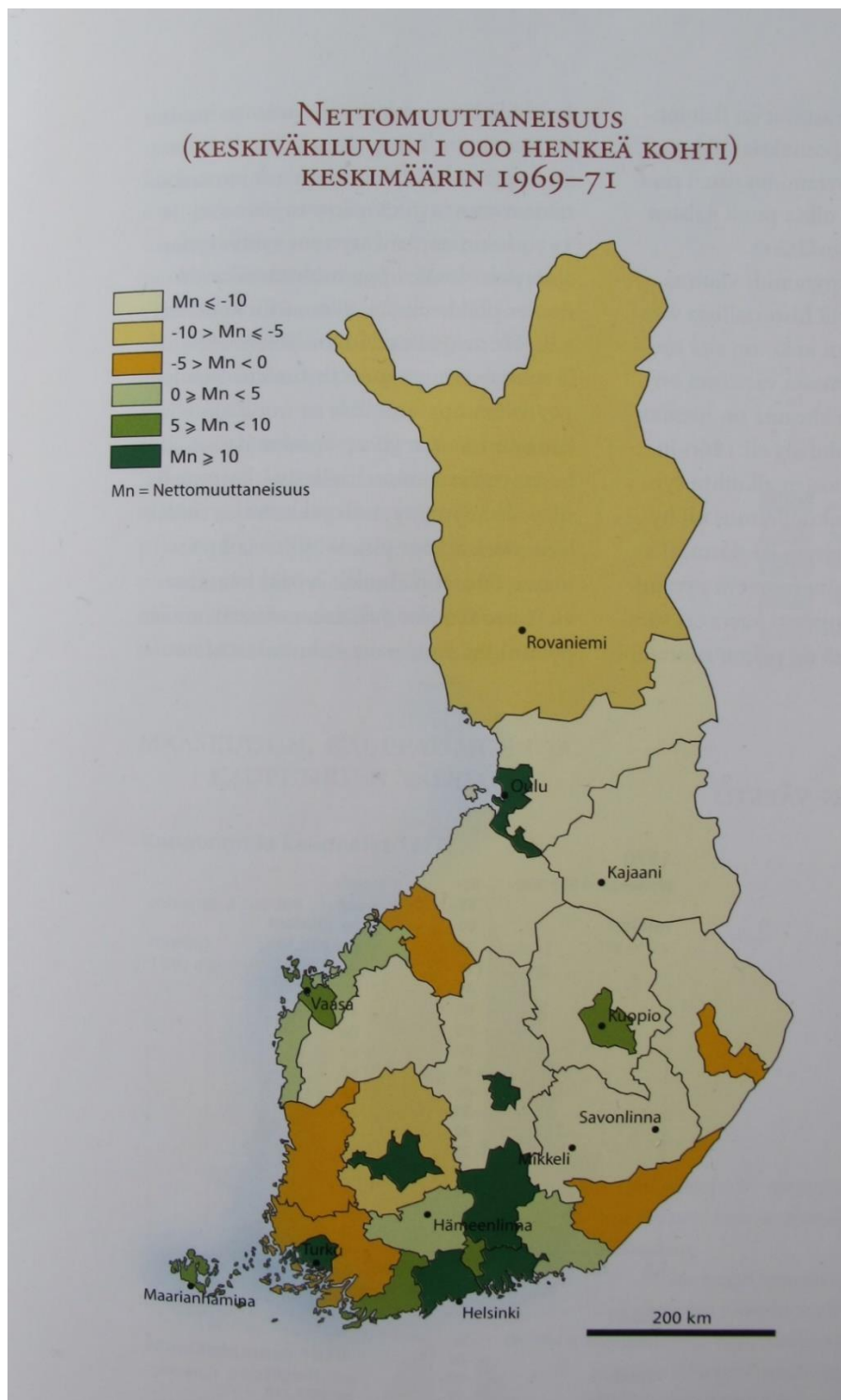
Suosikki, 1.6.1969, nro 6, 3. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot

V Alueet

NETTOMUUTTANEISUUS
(KESKIVÄKILUVUN 1 000 HENKEÄ KOHTI)
KESKIMÄÄRIN 1921-39

Nettomuuttaneisuus keskimäärin 1921-1939. Suomen historian kartasto. Karttakeskus 2007.

Nettomuuttaneisuus keskimäärin 1969–1971. Suomen historian kartasto. Karttakeskus 2007.

”Sivistystasonkin osalta varallisuus ja asuinpaikkakunta ovat edelleen painavia seikkoja. Kuitenkin tilanteeseen vaikuttaa myös asianomaisten halu ottaa vastaan viestejä. On hyvin todennäköistä, ettei kestä enää kauan, kun työmiehenkin perheellä on televisio; sen sijaan on luultavaa, ettei se hevillä ilmesty pienviljelijän perheeseen.”

Katkelma sosiologi Jouko Siiven tutkimuksesta *Ryysyrannasta hyvinvointivaltioon*.
Kustannusosakeyhtiö Tammi 1967, 248.